WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 23 lutego 2017 r.

ZP-KNPS.431.2.6.2017.EK

Pani
Ewa Romańczuk
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Oławie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 9 – 10 lutego 2017 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a i lit. b. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 575) zespół kontrolny w składzie: Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu i Grażyna Zielińska – starszy inspektor wojewódzki, kontroler z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Oławie przy ul. 3 Maja 18, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem" lub „MOPS".

Przedmiot kontroli obejmował działalność Ośrodka w zakresie organizowania pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 15 grudnia 2016 roku przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2017 roku.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 lutego 2016 r. do dnia 9 lutego 2017 r. funkcję Dyrektora Ośrodka pełniła Pani Ewa Romańczuk odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, oświadczeń złożonych przez Dyrektora Ośrodka

i asystentów rodziny, aktów prawa miejscowego oraz akt osobowych w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników. Ilekroć w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym jest mowa o „ustawie" należy przez to rozumieć ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy za prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina. Na podstawie pisma Burmistrza Miasta Oława z dnia 28.01.2013 r. i oświadczenia Dyrektora MOPS z dnia 09.02.2017 r., zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostały powierzone Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej, który tym samym stał się podmiotem odpowiedzialnym za pracę z rodziną w gminie Oława. Burmistrz Miasta Oława upoważnił Panią Ewę Romańczuk - Dyrektora MOPS oraz Panią Aldonę Lichańską – Pohoriło - Kierownika Sekcji Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych. Zadania oraz strukturę organizacyjną MOPS określa Regulamin Organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Kierownika MOPS nr 11/2008 z dnia 31.12.2008 r., zmieniony m.in. Zarządzeniem nr 6/2016 z dnia 01.12.2016. Powyższym Zarządzeniem wprowadzony został Aneks nr 1/2016 do Regulaminu Organizacyjnego, którego integralną część stanowi Załącznik Nr 1 określający nową strukturę organizacyjną jednostki. W MOPS nie utworzono zespołu ds. asysty rodzinnej, natomiast osoby wykonujące zadania z tego zakresu wchodzą w skład „Sekcji Pomocy Środowiskowej". Zadania i obowiązki poszczególnych pracowników, w tym pracowników socjalnych, specjalistów i asystenta rodziny (pracowników Sekcji) zostały określone w Regulaminie. W okresie objętym kontrolą było 19 osób zatrudnionych w ww. Sekcji. *(dowód: akta kontroli str. 10-18)*

Realizując obowiązek wynikający z art. 176 pkt 1 ustawy, Rada Miejska w Oławie podjęła uchwałę nr X/791/15 z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017. Główne założenie Programu, to stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny. Program obejmuje trzy główne cele:

1. Diagnozę środowisk rodzinnych pod względem występujących dysfunkcji opiekuńczo-wychowawczych.
2. Wspieranie rodzin w pełnieniu podstawowych funkcji opiekuńczo- wychowawczych.
3. Zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinie i ochrona dzieci w rodzinach zagrożonych dysfunkcjami.

Realizacja Programu odbywa się na zasadach współdziałania jednostek administracji rządowej i samorządowej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 21-23)

W obszarze pracy z rodziną, o którym mowa w art. 10 ust. 3 ustawy, ośrodek zapewniał:

- pomoc ze strony psychologa-psychoterapeuty (poradnictwo specjalistyczne, konsultacje, terapia rodzinna) zatrudnionego na umowę o pracę w tut. Ośrodku;
- W ramach realizacji gminnych programów dotyczących przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie, prowadzone są Punkty Konsultacyjne w Wydziale Profilaktyki Uzależnień Urzędu Miejskiego w Oławie. Zakres udzielanych porad dotyczy:
  - przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - wsparcia dla osób doświadczających przemocy,
  - problemów alkoholowych,
  - problemów uzależnień od narkotyków,
  - problemów rodzinnych,
  - porad prawnych.
- Beneficjenci Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oławie mają możliwość skorzystania z nieodpłatnej pomocy w różnej formie w niżej wymienionych punktach:
  - Specjalistycznej Poradni Rodzinnej przy parafii NMP w Oławie, która świadczy swoją pomoc rodzinom (prawnik, psycholog, psychoterapeuta, doradca życia rodzinnego);
  - Oławskim Punkcie Interwencji Kryzysowej prowadzonym przez Fundację „Pomaluj Mi Świat" (pomoc psychologiczna, terapie rodzinne), który w okresie od momentu rozpoczęcia swojej działalności, tj. od 01.02.2016 r. do 31.12.2016 r. objął wsparciem specjalistycznym z terenu Gminy Miejskiej Oława - 69 osób, w tym 13 dzieci. Dominującą sytuacją kryzysową, pojawiającą się w Punkcie Interwencji Kryzysowej były problemy wychowawcze, które stanowiły 25% ogółu świadczonej pomocy na rzecz oławskich mieszkańców.
  - Stowarzyszeniu INTRO z siedzibą we Wrocławiu, Oddział w Oławie - Przychodnia Omega, z którym zawarto Porozumienie o współpracy (pomoc: prawna, psychologiczna, finansowa).
- Zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1255 ze zm.), Powiat Oławski realizuje od 1.01.2016 r. zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej polegające na udzielaniu nieodpłatnej

pomocy prawnej. W związku z art. 9 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, Starosta Oławski utworzył punkt pomocy prawnej w Oławie, w którym od 1 stycznia 2016 r. jest udzielana nieodpłatnie pomoc dla osób uprawnionych, określonych ww. ustawą. Osoby zainteresowane i potrzebujące pomocy prawnej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej odsyłane są do ww. Punktu. Pomoc prawna udzielana jest również przez Radcę Prawnego zatrudnionego na umowę o pracę w MOPS Oława.

- w okresie od 23 marca do 16 listopada 2016 r. był realizowany Program Wspierania i Podnoszenia Kompetencji Wychowawczych Rodziców. Podczas warsztatów omówiono zagadnienia z zakresu: świadomości własnych celów wychowania, poznania i rozumienia uczuć własnych oraz dziecka, aktywnego słuchania i prowadzenia wspierającego dialogu, rozpoznawania, wyrażania i akceptowania uczuć, modyfikowania niepożądanych zachowań dziecka, stawiania jasnych granic i wymagań, motywowania dziecka do współpracy, wspólnego rozwiązywania problemów i konfliktów, poszukiwania lepszych niż kara sposobów uczenia dziecka samodyscypliny, wspierania samodzielności dziecka, budowania realnego poczucia własnej wartości poprzez dostrzeganie zarówno mocnych stron i wysiłków dziecka, jak i jego trudności i ograniczeń, uwalniania dziecka od grania przyjętych ról w szkole i w domu.

  W warsztatach edukacyjnych podnoszących kompetencje wychowawcze wzięło udział 20 osób, odbyło się 10 cyklicznych spotkań, każde po 2,5 godziny. Po ukończeniu programu uczestnikom zostały wystawione zaświadczenia.

- W okresie od września do grudnia 2016 r. MOPS w Oławie zrealizował 2 projekty socjalne pn. „Aktywna Rodzina" oraz „Aktywna Wielopokoleniowa Rodzina", obejmujące wsparcie rodzin mających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, objętych asystenturą rodzinną. Głównym celem projektów była integracja i edukacja społeczna i wzajemne wspieranie się rodzin objętych asystenturą rodzinną, w tym wzrost świadomości społecznej członków rodziny na temat ról jakie mogą pełnić, bądź pełnią osoby starsze w społeczności lokalnej i życiu własnej rodziny.

  W ramach pierwszego projektu zorganizowany został wyjazd integracyjno-edukacyjny do Muzeum Powozów w Galewicach (17.09.2016r.) oraz ognisko integracyjne. W wyjeździe udział wzięło 9 rodzin, wytypowanych przez asystentki rodziny – 10 osób dorosłych oraz 18 dzieci w wieku 4-16 lat. Z ww. rodzinami zawarte zostały kontrakty socjalne i udzielono im pomocy finansowej przeznaczonej na pokrycie kosztów: wyjazdu do muzeum, biletów oraz organizacji ogniska integracyjnego.

W ramach drugiego projektu, w okresie od października do listopada 2016 r. Zespół Projektowy przygotował wraz z rodzicami i dziećmi występ artystyczny dla członków Oławskiego Klubu Seniora. Działanie to zorganizowane było z okazji Światowego Dnia Seniora. W realizacji projektu udział wzięły trzy rodziny objęte asystenturą rodzinną. Na występ w Dniu Seniora zaproszono również osoby starsze z pozostałych rodzin objętych asystenturą rodzinną oraz członków Oławskiego Klubu Seniora.

W czasie trwania wskazanych projektów socjalnych świadczone było również doradztwo socjalne oraz realizowana praca socjalna w środowisku.

- W przypadku konieczności Mediacji osoby potrzebujące mogły skorzystać z pomocy Mediatora w Ośrodku (zatrudniony asystent rodziny legitymuje się Studiami Podyplomowymi pn. „Mediacje" lub Mediatora Sądowego. W okresie objętym kontrolą nie odnotowano potrzeby pracy z rodziną w ww. formie.
- MOPS w Oławie prowadzi systematycznie kampanię informacyjno-edukacyjną dotyczącą m.in. asystentury rodzinnej skierowanej do mieszkańców Oławy, mającą na celu wsparcie osób zagrożonych i będących w kryzysie (umieszczenie informacji nt. form wsparcia na głównej stronie internetowej MOPS Oława, kolportaż ulotek).
- W okresie objętym kontrolą żadne dziecko, objęte asystenturą rodzinną nie wymagało pomocy w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

Cele projektów socjalnych, których realizatorem i pomysłodawcą był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oławie wpisały się w cele Gminnego Program Wspierania Rodziny dla miasta Oława na lata 2015 – 2017.

Ponadto w okresie objętym kontrolą opracowano i w dniu 10.01.2017 r. złożono wniosek o dofinansowanie projektu w odpowiedzi na ogłoszony przez Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy we Wrocławiu konkurs na „Kompleksowe projekty OPS oraz PCPR na rzecz integracji społeczno – zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym". Przedmiotem złożonego wniosku o dofinansowanie projektu jest integracja i edukacja społeczna 14 rodzin (łącznie 36 osób, w tym 14 osób dorosłych - rodzice i 22 osoby nieletnie-dzieci) mających problemy opiekuńczo - wychowawcze, objęte asystenturą rodzinną. W dniu 07.02.2017 r. wniosek został zakwalifikowany do etapu oceny formalno – merytorycznej. Planowane rozstrzygnięcie konkursu to czerwiec 2017 r.

W okresie objętym kontrolą rozpoczęły się także prace nad kolejnym Projektem Socjalnym we współpracy z Biblioteką Miejską w Oławie. Jego głównym założeniem jest

edukacja społeczno-kulturalna oraz obywatelska rodziców i dzieci, pogłębienie zainteresowań literaturą, sztuką i historią wśród dzieci i młodzieży. Pierwsze spotkanie dla rodzin zaplanowano na 7 marca 2017 r. *(dowód: akta kontroli str. 24 – 30)*

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przydziela się asystenta rodziny, po spełnieniu wymogów i na zasadach określonych w art. 11 ustawy. W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. Pracownicy nie łączyli pracy asystenta z obowiązkami pracownika socjalnego, co zgodne jest z art. 17 ustawy. W roku 2016 i do dnia kontroli pod opieką dwóch asystentów pozostawało 13 i 12 rodzin. Zarządzeniem nr 4/2017 z dnia 27 01. 2017 r. Dyrektor MOPS wprowadził legitymacje służbowa dla asystentów rodziny. Praca asystenta realizowana była „w terenie" od poniedziałku do piątku, lecz każdego dnia są oni również dostępni w siedzibie Ośrodka. Na podstawie losowo wybranych pięciu akt zawierających dokumentację pracy z rodziną dokonano oceny jej zgodności z wymogami i zasadami określonymi w Rozdziale 2 ustawy i stwierdzono:

a) na podstawie przeprowadzonych w rodzinach wywiadów środowiskowych pracownik socjalny wskazywał na konieczność przydzielenia asystenta rodziny i składał stosowny wniosek do Kierownika Ośrodka, który wyrażał zgodę,

b) każda z rodzin pisemnie wyrażała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem oraz akceptowała zasady tej współpracy,

c) po przydzieleniu rodzinie asystentury wypełniano kartę informacyjną dot. rodziny, dokonywano analizy sytuacji szkolnej dziecka (jeśli były dzieci) i analizę wstępną sytuacji rodziny,

d) dokonywano oceny sytuacji rodziny i sporządzano plan pracy z rodziną zawierający zakres działań, terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty,

d) dla każdej rodziny asystent sporządzał miesięczny harmonogram pracy z rodziną i miesięczne sprawozdanie ze swojej pracy, zawierające informacje o wszystkich kontaktach z rodziną, podejmowanych działaniach, itp.,

e) raz na sześć miesięcy asystent rodziny przygotowywał okresową ocenę sytuacji rodziny i przekazywał ją następnie do kierownika jednostki. Ocena zawierała opis wszystkich zadań podjętych wobec i na rzecz rodziny, a także rokowania dotyczące dalszej współpracy,

f) w przypadku rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej asystent pozyskiwał informacje odnośnie dziecka, uczestniczył w przygotowaniu planu pomocy dziecku oraz brał udział w posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci,

g) asystent po zakończeniu pracy z rodziną sporządzał sprawozdanie z zakończenia pracy z rodziną, w którym opisana była sytuacja rodziny przed podjęciem współpracy, cel współpracy, cele szczegółowe, zadania wykonane, zadanie niewykonane, wnioski. Każda rodzina po zakończonej współpracy była nadal monitorowana. *(dowód: akta kontroli str. 31-41)*

Dyrektor Ośrodka złożył oświadczenie, że w okresie objętym kontrolą nie została podpisana żadna umowa na pełnienie funkcji rodziny wspierającej oraz, że na terenie Gminy Oława nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego, zorganizowana i prowadzona na podstawie przepisów ustawy. W Oławie działają jednak dwie świetlice, jeden klub „Młyn", których działalność finansowana jest ze środków profilaktyki uzależnień. Jest to niezgodne z art. 18^2 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2016, poz. 487 ze zm.). Mając na uwadze konieczność zapewnienia dzieciom z rodzin wymagających wsparcia pomocy w nauce, oddziaływań wychowawczych, organizacji czasu wolnego oraz bezpieczeństwa należy uregulować kwestię finansowania działalności istniejących świetlic i doprowadzić do ich standaryzacji, zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. *(dowód: akta kontroli str. 42-44)*

Zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy do zadań własnych gminy należy współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Na dzień 31 grudnia 2016 roku, 43 dzieci z terenu gminy miejskiej Oława przebywało w pieczy zastępczej, w tym 3 w pieczy instytucjonalnej i 40 dzieci w pieczy rodzinnej (5 w rodzinie zastępczej zawodowej, 13 w rodzinie zastępczej spokrewnionej, 10 w rodzinie zastępczej niezawodowej, 12 w rodzinnym domu dziecka). Gmina na bieżąco ponosiła odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio 10%, 30% i 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pieczy rodzinnej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. *(dowód: akta kontroli str. 45-47)*

Realizując wymóg art. 179 ust. 1 ustawy Dyrektor Ośrodka przedstawia corocznie Radzie Miejskiej w Oławie sprawozdanie z działalności jednostki, w tym również z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą takie sprawozdanie przekazano 1.03.2016 r. Z kolei, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą, Gmina Oława aplikowała o środki rządowe na częściowe pokrycie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 20-21,48-49)

W okresie pomiędzy 1 lutego 2016 r. a 9 lutego 2017 r. w „Sekcji Pomocy Środowiskowej", komórce organizacyjnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oławie, zatrudnione były: 2 osoby na stanowiskach asystenta rodziny, 2 pracowników socjalnych, 3 starszych pracowników socjalnych, 1 specjalista pracy socjalnej, 9 starszych specjalistów pracy socjalnej, 1 psycholog oraz 1 kierownik. Na podstawie potwierdzonych z oryginałem kopii dyplomów i świadectw złożonych w aktach osobowych wyżej wymienionych osób stwierdzono, że spełniają one wymogi kwalifikacyjne określone odpowiednio w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i ustawie o pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt. 2 ustawy o konieczności tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, stwierdzono w aktach osobowych asystentów rodziny zaświadczenia potwierdzające ich udział w szkoleniach z zakresu wspierania i pracy z rodziną, organizowane m.in. przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej, Stowarzyszenie „Return", Firmę Szkoleniową PRAXE, Fundację „Dziecko i Rodzina", Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych.

(dowód: akta kontroli str. 17 – 18, 50 - 53,54 -61)

W jednostce kontrolowanej nie stwierdzono występowania uchybień ani nieprawidłowości, w związku z tym nie wydaje się zaleceń pokontrolnych.

Pouczenie:
Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 575). W terminie do dnia **30 kwietnia 2017 r.** roku kierownik kontrolowanej jednostki proszony jest o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
.....Danuta Zawilla.....
(kierownik jednostki kontrolującej)
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

.....
(członek zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

Do wiadomości:
1) Urząd Miejski, Plac Zamkowy 15, 55-200 Oława,
2) a/a